

2019-02-12

KUVAILEVAN METATIEDON ASiantuntijaryhmän kokous

Aika: 12.2.2019 klo 10.15-16.00

Paikka: Kansalliskirjasto, Fabianian kokoushuone

Läsnä: Pia Backman (Åbo Akademis Bibliotek), Ville Huhtala (Helsingin yliopiston kirjasto), Katja Hyvärinen (Itä-Suomen yliopiston kirjasto), Ulla Ikäheimo (Kansalliskirjasto, sihteeri klo 15-16), Sirpa Janhonen (Varastokirjasto, puheenjohtaja), Minna Kantanen (Kansalliskirjasto, sihteeri, paikalla 10.15-15), Silja Saarikoski (Seinäjoen ammattikorkeakoulun kirjasto), Anne-Mari Salmela (Turun yliopiston kirjasto), Jaana Uurasjärvi (Eduskunnan kirjasto), Anna Viitanen (Turun kaupunginkirjasto) ja Kiti Vilkki-Eriksson (Kansalliskirjasto)

Kutsuttuina asiantuntijoina: Anneli Renfors (Kirjastopalvelu), Minttu Hurme (Kansalliskirjasto, paikalla 10.15-12)

Poissa: Sini Neuvonen (Espoon kaupunginkirjasto)

- 1. Edellisen kokouksen pöytäkirja
- 2. Ilmoitusasiat
- 3. Hallinnollinen metadata ja PAS / Juha Hakala
- 4. KUMEAn toimintakertomus 2018
- 5. MARC 21 -sovellusohje (RDA)
 - 5.1 Käyttöoikeuksien metatieto
 - 5.2 Kenttä 509 - Huomautus muusta opinnäytteestä
 - 5.3 Kenttä 591 - Julkaisuluettelo
- 6. Kuvailuryhmien yhteiskokous 13.2.
- 7. Kirjastojen kysymyksiä
 - 1) Kysymys: Sama e-kirja sekä Ellipsisissä että Kauppakamarin palvelussa - miten ISBN?
 - 2) Kysymys: Miten kuvaillaan e-kirja (EPUB), jossa on myös äänisisältöä (978-951-843-314-2)
 - 3) Kysymys: Loppupisteet
 - 4) Kysymys: 040 ja 041 merkinnät
 - 5) Kysymys: Miten kuvaillaan DVD-levylle kopioitu VHS?
- 8. Seuraava kokous

1. Edellisen kokouksen pöytäkirja

Hyväksyttiin.

2. Ilmoitusasiat

KUMEA päivittää RDA-ohjeistuksia ja työryhmän sivuilla on listaus [MARC 21 \(RDA\) - sovellusohjeeseen tehdyistä muutoksista](#)

[Käyttöoikeuksien metatieto-ohje](#) on valmistunut.

Celian edustajien vierailu KUMEAn seuraavaan kokoukseen 20.3.2019

Siskun ja KUMEAn kysely MARC 21 -formaatin kiinteämittaisista kentistä on tehty, tuloksia analysoidaan ja niistä kerrotaan myöhemmin keväällä.

RDA 3R ja linjaukset toimijakuvailuun

Toimijakuvailupalvelu suunnittelee perustaa kansallisen toimijakuvailun asiantuntijaryhmän, joka käy läpi RDA:n linjaustarpeet toimijoihin liittyvien elementtien osalta. Lisätietoja ja ilmoittautumiset ryhmään ottaa vastaan Katerina Sornova (etunimi.sukunimi@helsinki.fi)

Menneitä tapahtumia:

13.2.2019 Kuvailuryhmien [2019 kevään yhteiskokous ja työpaja](#)

14.2.2019 [AMKIT-metatietoryhmän webinaari](#) Kuvailun kuulumisia : ajankohtaista kuvailun kentältä

Tulevia tapahtumia:

12.3.2019 webinaari RDA Toolkitin käytöstä / Kuvailusääntöpalvelu - Ilmoittautumiset 11.3. mennessä: <https://elomake.helsinki.fi/lomakkeet/96006/lomake.html>

14.3.2019 Talonmies-Extra-tuokio, jossa aiheena hakutiedot ja tekijäys - Ilmoittautumiset 12.3. mennessä: https://www.lyyti.in/Melindan_Talonmiehen_EXTRA_tuokio_7468

3. Hallinnollinen metadata ja PAS / Juha Hakala

Hallinnollisesta metadatasta pitkäaikaissäilytyksen prosessissa - [Juha Hakalan esitys](#)

4. KUMEAn toimintakertomus 2018

Käsiteltiin ja hyväksyttiin työryhmän [Toimintakertomus 2018](#), joka esitetään Tiedonhallinnan ohjausryhmälle 13.3.2019.

5. MARC 21 -sovellusohje (RDA)

5.1 Käyttöoikeuksien metatieto

Kenttien 506 ja 540 tekstit on päivitetty uuden [Käyttöoikeuksien metatieto-ohjeen](#) mukaisiksi
-kentät on päivitetty myös aineistokohtaisissa ohjeissa

5.2 Kenttä 509 - Huomautus muusta opinnäytteestä

Kentässä 509 ei käytetä Metatietosanaston mukaisia RDA-termejä.
Seuraavat korjaukset tehty Alpeh-luettelointiohjelman kentän 509 apuvalikkoon.

Kandidaatintyö Kandidaatintutkielma
Pro gradu -työ Pro gradu -tutkielma
Kandidatarbete Kandidatavhandling
Laudaturavh. Laudaturavhandling
Lic.avh. Licentiatavhandling
Pro gradu Pro gradu-avhandling

Metatietosanastossa myös termit:
Specialarbete
Slutarbete

5.3 Kenttä 591 - Julkaisuluettelo

Sovellusohjeeseen on lisätty, että osakentässä ei voi käyttää Tilastokeskuksen tieteenalaluokitusta <http://www.stat.fi/meta/luokitukset/tieteenala/001-2010/index.html>.

6. Kuvailuryhmien yhteiskokous 13.2.

Valmistauduttiin kuvailuryhmien yhteiskokoukseen 13.2.2019 [2019 kevään yhteiskokous ja työpaja](#)

7. Kirjastojen kysymyksiä

1) Kysymys: Sama e-kirja sekä Ellibsissä että Kauppakamarin palvelussa - miten ISBN?

Nimeke "Esimies tuottavuuden kehittäjänä", Kauppakamarin julkaisema, löytyy Kauppakamarin Ammattikirjastosta tietueen 012192390 mukaan.
Tietueessa ISBN 978-952-246-494-1 ja ei-kentässä HTML. E-kirja löytyy myös Ellibsisä PDF-muotoisena. Ellibsin e-kirjassa on nimiössä annettu niteen ISBN ja sähkökirjan ISBN:

ISBN 978-952-246-493-4
ISBN 978-952-246-494-1 (sähkökirja)

Olen tehnyt Ellibsin pdf-muotoiselle oman tietueen (sama ISBN tosin; id 015273392), mutta miten nämä tulisi tehdä? Laitetaanko samaan tietueeseen?
Pitäisikö HTML- ja PDF-muodoille olla oma ISBN?

VASTAUS

ISBN ei ole pakollinen, sillä Kauppakamari tai Ellibs eivät myy e-kirjoja kirjastoille vaan lisensoi kirjat määräajaksi (vuokraavat käyttöoikeutta). E-kirjassa Esimies tuottavuuden kehittäjänä oleva ISBN on [Kustantajarekisterin](#) perusteella Kauppakamarin; tietueiden 015273392 ja 012192390 kuvailun perusteella - 264#b - näyttää myös siltä, että Kauppakamari on kustantaja. [Verkkoaineiston kuvailuohje](#) ohjeistaa, miten yhdistellään kahdelta aggregaattorilta tai palvelualustalta saadut aineiston tiedot. Myös päivitettyyn [Käyttöoikeuksien metatieto](#) -ohjeeseen kannattaa tutustua.

Huom. Tämän vastauksen kuvailutiedot ovat tarkistamattomia, koska ei ole pääsyä ko. aineistoihin

Esimerkiksi Esimies tuottavuuden kehittäjänä voisi mennä näin:

MELINDASSA

020 ## \$a 978-952-246-494-1 \$q e-kirja

506 1# \$a Käytettävissä lisenssin hankkineissa organisaatioissa. \$f Online access with authorization \$2 star

588 ## \$a Kuvailun perustana verkkoaineisto; nimeke PDF-nimiösivulta (Ellibs, katsottu 26.5.2018).

PAIKALLISKANTA

037 ## \$b Kauppakamari \$5 <ISIL>

037 ## \$b Ellibs \$5 <ISIL>

506 1# \$3 Kauppakamari \$a <Paikalliskannan fraasi 1>. \$f Online access with authorization \$2 star \$5 <ISIL>

506 1# \$3 Ellibs \$a <Paikalliskannan fraasi 2>. \$f Online access with authorization \$2 star \$5 <ISIL>

540 ## \$3 Kauppakamari \$c <Lisenssi 1> \$u <lisenssilinkki> \$5 <ISIL>

540 ## \$3 Ellibs \$c <Lisenssi 2> \$u <lisenssilinkki> \$5 <ISIL>

856 40 \$3 Kauppakamari \$u <lisenssilinkki> \$y Linkki verkkoaineistoon

856 40 \$3 Ellibs \$u <lisenssilinkki> \$y Linkki verkkoaineistoon

Paikalliskannassa

- \$5 ISIL-tunnusta tarvitsee käyttää lähinnä vain yhteistietokannoissa, jos organisaatiot täytyy erottaa toisistaan.
- Jos paikalliskannassa käytettäisiin Kauppakamarin ja Ellibsin aineistoille samaa fraasia ja/tai lisenssitietoa (tai lisenssi olisi hankittu vain jompaan kumpaan), niin kenttää ei tarvitse toistaa:

- 506 1# \$a <Paikalliskannan fraasi>. \$f Online access with authorization #2 star 540 ## \$c <Lisenssi> \$u <lisenssilinkki>
- Paikalliskannassa 856-kentän voi rakentaa haluamallaan tavalla.

2) Kysymys: Miten kuvaillaan e-kirja (EPUB), jossa on myös äänisisältöä (978-951-843-314-2)

Kyseessä EPUB -kirjana oleva julkaisu, jonka sivuilla on sama teksti avattavissa puheena äänikirjaksi (Lohi: Niila ja punaiset saappaat ID 015284093) Onko kyseessä moniviestin? Miten merkitään kuvailuun? Minkälainen huomautus 500-kenttään?

VASTAUS

Tietue kuvailtu Melindaan, ID 015284093. Tämä julkaisu ei ole moniviestin, koska moniviestin koostuu useasta eri tallennetypistä. Tässä on vain yksi tallenne eli verkkojulkaisu, jossa on eri sisältöjä: tekstiä, kuvaa ja puhetta. Kaikki eri sisältötyypit merkitään toistaen 336 kenttää. 500 kenttään kannattaa laittaa huomautus äänisisällöstä ja 538 kenttään tieto järjestelmävaatimuksista.

```
336 ## $a stillkuva $b sti $2 rdacontent
336 ## $a teksti $b txt $2 rdacontent
336 ## $a puhe $b spw $2 rdacontent
337 ## $a tietokonekäyttöinen $b c $2 rdamedia
338 ## $a verkkoaineisto $b cr $2 rdacarrier
500 ## $a Teksti myös kuunneltavissa äänikirjana.
538 ## $a E-kirjat, jotka sisältävät myös luennan, toimivat toistaiseksi vain Mac-käyttöjärjestelmään saatavilla ohjelmilla.
(Teksti suoraan kustantajan nettisivulta https://kauppa.srk.fi/product/726/e-kirja---niila-ja-punaiset-saappaat )
```

3) Kysymys: Loppupisteet

KUMEAn RDA-sovellusohjeen kaikissa esimerkeissä 505-kentässä on loppupiste vaikka sitä edeltää sulkumerkki. Loppupisteohjeessa taas sulkumerkki mainitaan välimerkinä, jonka jälkeen loppupistettä ei merkitä paitsi 245-kentässä.

VASTAUS

MARC 21 -formaattissa määritellään loppuvälimerkit ("marks of punctuation") näin <http://www.loc.gov/marc/bibliographic/bdintro.html> ... In the discussion of punctuation practices, *mark of punctuation* is a period (.), a question mark (?), an exclamation mark (!), or a hyphen (-). Toisaalta joissain kentissä kaari- tai hakasulut toimivat myös loppumerkinä, esimerkkinä x00-kentät: <http://www.loc.gov/marc/bibliographic/bdx00.html> ... Fields 100, 600, 700, and 800 end with a mark of punctuation or a closing parenthesis.

Loppupisteohjeen loppuvälimerkkien yleisohjetta ja yksittäisten kenttien ohjeita on tarkennettu tämän mukaisesti. 505-kentässä loppupiste merkitään sulkumerkin jälkeen.

4) Kysymys: 040 \$a ja \$d merkinnät

Silloin kun tekee uuden tietueen, laitetaan oman organisaation tunnus 040\$a:han. Jos muokkaa vanhan tai hybriditietueen kuvailun RDA-kuvailuksi, laitetaanko silloinkin oman organisaation tunnus 040\$a:han?

VASTAUS

Jos vanha tietue muokataan kokonaan RDA-muotoon, oma kirjastotunnus merkitään osakenttään \$d.

Jos tietue on valmis Melindassa ja tietueessa on jo 040\$a, sitä ei saa poistaa/korvata omalla tunnuksella, koodi kertoo tietueen alkuperäisen kuvailevan organisaation. Poikkeus tähän se, että ennakkotiedon tallentajan tunnus korvataan oman organisaation tunnuksella 040\$a:ssa, silloin kun kuvailija tekee tietueen valmiiksi.

Kun muokataan valmista tietuetta, lisätään oman organisaation koodi uuteen 040\$d:hen – aina viimeiseksi \$d:ksi. Pienistä muutoksista ei tarvitse lisätä uutta 040\$d:tä, mutta saa laittaa aina kun on muokannut.

Tarkemmat ohjeet [040 kenttään MARC 21 formaatin sovellusoppaassa](#).

5) Kysymys: Miten kuvaillaan DVD-levylle kopioitu VHS?

PIKI: Tampereen kaupunginkirjaston Pirkanmaa-kokoelman VHS-kasettien sisältöjä digitoidaan DVD-levylle. Tarkoitus on poistaa VHS:t ja kuvailla DVD:t kokelmaan. Kuvailtiin yhden DVD-kopion, mutta olen epävarma, miten alkuperäisestä tehtyyn kopioon tulisi suhtautua. Kuvailtavia kopio-DVD-levyjä on tulossa melko paljon ja toivoisin välttäväni niiden kanssa pahimmat virheet.

Ongelmia aiheuttivat erityisesti kentät 008 ja 264. Alkuperäisessä VHS:ssäkin on vain hyvin niukasti tietoa. Tampereen Tietoverkko (logo ja osoite) löytyy kasettiin liimatusta tarrasta, TTV on siis silloin 1980-luvulla siirtänyt 1964 valmistuneen lyhytelokuvan VHS:lle. Voiko siihen suhtautua julkaisijana, vai pitäisikö julkaisijaksi merkitä alkuperäinen tuotantoyhtiö Opu? Jos Tampereen Tietoverkko on julkaisija niin julkaisuvuosi on tuo 1989, joka tieto saatu VHS-videon kuvailutiedoista. Tämä itsetehty kopio olisi mielestäni huomautusasia (500).

VHS löytyy Melindasta: 007066829

VASTAUS

VHS tietue on kuvailtu 1992, ja silloin kuvailukäytännöt olivat erilaiset. RDA:n mukaisesti tietue tehtäisiin toisin. Vanhoja kuvailuita ei korjata takautuvasti, mutta tässä tapauksessa VHS:n kuvailussa 260 kentässä oleva virhe on hyvä tiedostaa ettei se toistu DVD-tallenteen kuvailussa. Opu s on alkuperäisen elokuvan tuottaja/julkaisija, ei VHS-tallenteen kustantaja/tuottaja. Sen sijaan Tampereen tietoverkko on elokuvasta tehdyt videotallenteen kustanaja/jakaja/tuottaja eli VHS-tallenteen 260 ja 534 kentät pitäisi olla näin:
260 \$a Tampere : \$b Tampereen tietoverkko, \$c 1989.
534 \$p Alun perin julkaistu: \$c Opu, 1964.

RDA:n mukaisessa tietueessa olisi myös 130 kenttä, joka auttaisi hahmottamaan alkuperäisen elokuvan ja videotallenteen suhdetta (eli teoksen ja manifestaation suhde):

130 0# \$a Tampere (elokuva : 1964)

DVD-levyn kuvailu

DVD-tallenteen kuvailu tehdään käsillä olevan manifestaation perusteella eli merkitään DVD:n kuvailutietoja. Kyseessä on paikallisesti tehty kopio, jonka kuvailussa huomioidaan ainakin nämä kentät:

264 #0 \$b Tampereen kaupunginkirjasto \$c 2018

- DVD on julkaisematonta aineistoa, joten tuotantovuosi on ydinelementti, muut tuotantotietojen elementit valinnaisia - [Tuotantotiedot - RDA 2.7](#)
- merkitään vuosi milloin digitointi tehty ja tämä vuosi merkitään myös DVD-tallenteen tuotantovuodeksi 008/06-10 s2018
- jos tiedossa digitoinnin tekijä ja kotipaikka, ne voidaan merkitä, vaikka eivät ole ydinelementtejä (Tampereen kaupunginkirjasto?)
- tiedot hakasiin, jos ei löydy julkaisusta
- huom. 264 2. indikaattori = 0

534 ## \$p Alun perin julkaistu: \$c Opus, 1964.

- merkitään samoin kuin VHS-tallenteessa (alkuperäisen elokuvan julkaisutieto)

130 0# \$a Tampere (elokuva : 1964)

- tähän merkitään suhde alkuteokseen

776 08 \$i Digitoitu manifestaatiosta: \$t Tampere \$d Tampere : Tampereen tietoverkko, 1989. \$h 1 videokasetti.

- DVD-levyllä on kopio VHS-tallenteesta eli RDA-termein kyseessä on "*jäljenne aineistosta*" ja "*tarkemmin digitoitu manifestaatiosta: analogisessa muodossa oleva manifestaatio, joka on muunnettu digitaaliseen muotoon*" - [RDA J.4.2 Vastaava manifestaatio](#)
- kahden manifestaation välinen suhde merkitään kenttään 776, osakenttään \$i suhdefraasi ja 776 kenttään tiedot VHS-tallenteesta, josta jäljenne on tehty

8. Seuraava kokous

20.3.2019 klo 10.00- Kansalliskirjasto, Fabianian kokoushuone, Yliopistonkatu 1